

Хр. Ботйовъ, както ще видимъ, тя се обърна въ едно емпирическо понятие.

Ако вникнете по-внимателно въ думитѣ на в. „Турция“, „Македония“ и др. вие ще се убѣдите, че народността е една затворена единица, единъ затворенъ кръгъ, който живѣе за себе си. Л. Каравеловъ, нагледъ по-либераленъ, защото поставя българския народъ въ рамкитѣ на „Дунавската федерация“ (в. Свобода, бр. 49. отъ 1870.), все пакъ подчинява бъдащото на една свободна държава подъ бъдещето око „баремъ на едно племе“, сир. подъ абсолютната грижа на онова съсловие отъ нацията, което, разбира се, фактически ще да прѣдставлява за напрѣдъ по-голяма сила.

У Христо Ботйовъ, националността не е една самоопрѣдѣляюща се единица, а общественно отношение, което се слива съ останалитѣ членове на общечовѣшката фамилия съ „особеноститѣ на своя характеръ“.¹⁾ Инѣче не можеше и да бжде. Доколкото обстоятелствата му позволяваха, Ботйовъ гледаше на нѣщата откъмъ тѣхната динамика, сир. — откъмъ тѣхното непрѣкъснато движение. Той знаеше, че националната единица е исторически продуктъ и че пакъ по силата на историческитѣ условия, нацията се разпада на гранки, напримѣръ потиснати и експлоатирани, и потисници и есплоататори. Първитѣ съставляватъ болшинството отъ народа и съхраняватъ положителнитѣ елементи на народния животъ, когато вторитѣ — едно

братята Руси, че българитѣ били туркофили? А че коя е тая овца, която сама отива въ устата на Вълчътъ?“ (в. Македония, 1869. бр. 8. отъ 2. дек.).

¹⁾ Не е излишно читателтъ да си вземе бѣлѣжка, че по въпросътъ за тие „особенности“, гледището на утопистътъ — социалистъ се коренно различава отъ гледището на марксистътъ — социалистъ. Съврѣмненото развитие на народитѣ все повече създава у тѣхъ общи черти, за смѣтка на частнитѣ „особенности“.